

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 2, Article Number: 1C0401

EDUCATION SCIENCES

Received: November 2010

Accepted: February 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Kazım Biber¹

Türker Sezer²

Balikesir University¹

Marmara University²

kazimbiber@hotmail.com

trkrsezer@yahoo.com

Balikesir-Turkey

ÇOCUK YUVASI VE YETİŞTİRME YURTLARINDAKİ GRUP SORUMLULARININ EMPATİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

ÖZET

SHÇEK bağlı çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarında görevli grup sorumlularının empati düzeylerinin belirlenerek (bağımlı değişken), cinsiyet, grup sorumluluk süresi, mesleki kıdem ve gruplardaki çocuk sayısı değişkenlerine (bağımsız değişkenler) göre incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırma tarama modelindedir. Araştırma, 20 grup sorumlusu öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Empati düzeyleri hakkında veri toplamak için "Empati Ölçeği", bağımsız değişkenler hakkında bilgi toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Empati ölçeği 2004 yılında Baron-Cohen ve diğerleri tarafından geliştirilmiş, Bora ve Baysan tarafından 2009 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Veriler betimsel istatistikler (frekans ve yüzde), Kruskal Wallis-H Testi ve Mann Whitney-U testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda grup sorumlusu öğretmenlerin toplam empati puanlarının cinsiyet, grup sorumluluk süresi, mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği saptanmıştır. Grup sorumlusu öğretmenlerin toplam empati puanlarının gruplarındaki çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Empati, Grup Sorumlusu, Yuva Çocukları, Sosyal Servisler, Çocuk Yuvası, Cinsiyet, Grup Sorumluluk Süresi, Mesleki Kıdem

DETERMINATION OF THE EMPATHY LEVELS OF THE RESPONSIBLE PERSONS IN GROUPS AT NURSERIES AND CHILDREN'S HOME

ABSTRACT

The purpose of this research was to determinate the empathy levels (dependent variable) of the responsible persons in groups at nurseries and children's homes which are subject to social services and children society for the protection of children (SHÇEK) and to investigate them according to the some variables (gender, duration of group responsibility, seniority and number of children in groups). The research was performed as a descriptive study. The research was conducted with 20 responsible teachers in groups. "Empathy Scale" was used to collect data about the empathy levels of the responsible persons in groups at nurseries and children's homes which was the dependent variable of the research and "Individual Information Form" which was* developed by the researcher was used to collect data about the independent variables. The empathy scale was developed by Baron-Cohen in 2004 and was adapted to Turkish in 2009 and validity and reliability tests were done by Bora and Baysan. Data were analyzed by using descriptive statistics (frequency and percentage), Kruskal Wallis-H Test and Mann Whitney-U Test. In conclusion, meaningful difference was found among the empathy points of the responsible teachers in groups and their genders, responsibility durations and seniorities. Besides, there was no difference between the empathy points of the responsible teachers in groups and children number in groups.

Keywords: Empathy, Responsible Person in Group, Nursery children, Social Services, Children's Home, Gender, Duration of Group Responsibility, Working Experience

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Engelli ve yoksun bireylerin (kimsesiz çocuklar, yoksullar, özürlüler, hastalar vb.) normal bireylerle birlikte yaşamasından kaynaklanan problemleri çözme konusundaki ilk girişimler normal bireylerin acıma ve merhamet duyguları şeklinde yaklaşımları olmuştur. Dünyada sosyal çalışma, demokratik devlet yapısının, işçi hareketlerinin, çeşitli sosyal düşünce okullarının, toplumsal yapı dönüşümünün bir sonucu olarak dinsel özelliklerden arınarak, gelişen sosyal bilimlerin etkisiyle zamanla bilimsel bir içerik ve profesyonellik anlayışına gelmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kabul edilen Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, Kişisel ve Siyasal Haklar ve Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Haklar Sözleşmeleri ile çoğu sosyal hizmet alanı, insan hakları olarak kabul edilmiş ve bireylerin haklarının sağlanması ve korunması konusunda uluslararası güvencelere kavuşturulmuştur. Günümüzde sosyal hizmetler, sosyal devlet, sosyal refah, sosyal adalet ve insan hakları kavramları ile birlikte anılır hale gelmiştir.

Her ülkede, sosyal ve kültürel özellikleri ne olursa olsun, toplumun asgarî beklentilerini karşılamaya yönelik farklı psiko-sosyal ve tıbbî özelliklere sahip olunmasından dolayı uygun davranış sergileyemeyen ve sosyal hayata uyum sağlayamayan kişiler bulunabilmektedir. Nedeni farklı olsa da, sosyal olarak uyumlu olma açısından problemlili olan veya psiko-sosyal gelişim özellikleri açısından sorunları olan kişiler, modern sosyal siyasetin bir kolu olan sosyal hizmetlerin ilgi alanına girmektedir (SHÇEK, 2009).

Sosyal hizmet alanı, bugün, hem gelişmiş ülkelerin hem de gelişmekte olan veya geri kalmış ülkelerin devlet politikalarında öncelikli yeri olan ve giderek önemi artan alanlardan biridir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ülkemizde nitelikli bir yaşam sürdürmekte güçlük çeken birey ve grupların; maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesinin, ihtiyaçlarının karşılanması konusunda, ayrıca sosyal problemlerin önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olmasını ayrıca hayat standartlarının iyileştirilmesinin de amaçlandığı sistemli, programlı hizmetler bütünüdür (SHÇEK, 2009).

Dünyada yaklaşık 8 milyon çocuğun kurum bakımı altında bulunduğu ileri sürülmektedir (www.unicef.org). Koruma altındaki çocukların sayısı ve bu çocukları korumak için oluşturulmuş sistemler her ülkede farklılık göstermektedir. AB üyelerinin hepsinde, Avustralya, Kanada ve ABD'de büyük ve kalabalık yurt ve bakım-evlerinin sayısı azaltılmıştır. Genel eğilim, koruyucu ailelerin, çocuk köylerinin ve evlat edinme sistemlerinin daha çok işlerlik kazanması yönündedir (Çiftci, 2009).

SHÇEK, ülkemizde hizmetini, çocuk, yaşlı, engelli, kadın, aile ve toplum hedef kitlelerine yönelik bakım, korunma, maddi yardım şeklinde sunmaktadır. SHÇEK'in 0-18 yaş kurum bakımı hizmetini sunduğu yapılanma aşağıdaki gibidir.

- Çocuk Yuvaları (0-6, 7-12, 0-12 Yaş)
- Çocuk Yuvalarına Bağlı Çocuk Evleri (0-12)
- Çocuk Yuvalarına Bağlı Sevgi Evleri (0-12)
- Yetiştirme Yurtları (13-18)
- Yetiştirme Yurtlarına Bağlı Çocuk Evleri (13-18)
- Yetiştirme Yurtlarına Bağlı Sevgi Evleri (13-18)

Tablo 1' de, SHÇEK kuruluşlarında kalan çocukların ve gençlerin korunma altına alınma nedenleri ve bu nedenlere bağlı olarak verilen hizmetlerden yararlanan bireylere ilişkin sayısal veriler yer almaktadır.

Tablo 1. SHÇEK kuruluşlarında kalan çocukların ve gençlerin korunma altına alınma nedenleri
(Table 1. Reasons for children and youth protection in social services and child protection agency)

Gruplandırılmış Genel Sebepler	%
Aile parçalanması/eşin vefatı/ikinci eşin istememesi	66,92
Maddi imkânsızlık	39,85
Çocuğun istenmemesi/bakacak kimsesinin olmaması/ebeveynin ilgisizliği/aile bireyleri ile sorun/aile içi veya dışı istismar/çok çocuk olması/aile içi sorunlar	20,62
Çocuğun eğitimi için	3,85
Ailenin diğer sebeplerden dolayı çocuğa bakamaması	4,77
Diğer	6,15
Toplam Hizmet Verilen Birey Sayısı	135.263
Rehberlik hizmetleri verilen birey	46.778
Evde bakım hizmeti verilen birey	22.801
Koruma altına alınan çocuk	18.081
Kısa süreli rehabilitasyon ve koruma hizmeti verilen birey	9.060
Sosyal yardımla desteklenerek hizmet verilen birey	16.412
Koruma Altına Alınan Çocuk	18.081
Koruma kararı ile biyolojik ailesi yanında desteklenen çocuk	5.026
Koruyucu aile yanında desteklenen çocuk	963
Bakım altında yatılı hizmet alan çocuk	12.092
Sosyal Hizmet Kapsamında SHÇEK'den Yatılı Bakım Hizmeti Alan Birey	22.131
Kuruluşlarda kalan 0-18 yaş çocuk (Rehabilitasyon edilmek üzere yatılı hizmet alan suça sürüklenmiş/ istismara uğramış çocuk dahil)	12.092
Kuruluşlarda kalan yaşlı birey	6.316
Özürlü bakım ve rehabilitasyon/engelsiz yaşam merkezinde kalan özürlü birey	3.723

Kaynak: SHÇEK 2010-2014 Strateji Planı, Ankara,2009

Tablo 1' e göre bu kuruluşta bulunan çocuklar; yaş, öğrenim, iş ve meslek durumlarına göre gruplara ayrılmaktadır. Her grup ise 13.11.1995 yılı 22462 sayılı resmi gazetede yayınlanan Yetiştirme Yurtlarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Yönetmelikte belirtildiği gibi kuruluşta görevli öğretmenlerin sorumluluğuna verilmektedir.

SHÇEK çocuk yuvaları yönetmeliğinin 14. maddesine göre "Yüksek öğrenim kurumlarından mezun olup, okul öncesi öğretmeni unvanını almış olan ve fakültelerin lisans tamamlama programlarına katılarak okul öncesi öğretmeni olanların 0-6 yaş grubu çocuklardan, öğretmenlerin ise 7 ve daha yukarı yaş grubu çocuklardan sorumlu olması esastır." Aynı maddeye göre öğretmenin görev ve yetkileri şunlardır:

- Çocukların sağlıklı gelişimleri amacıyla, temizlik, düzen, giyim, yemek yeme, oyun ve benzeri konularda olumlu alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olmak,
- Çocukları yeteneklerine ve isteklerine göre sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yönlendirmek ve bu konularda çalışmalarında bulunmak,
- Çocukları yeteneklerine ve isteklerine göre okul seçiminde yönlendirmek ve bu konuda sosyal servis elemanları ile işbirliği yapmak,
- Çocukların okula devamını sağlamak ve izlemek, programlı çalışma alışkanlığını kazandırmak, okul ile ilgili sorunlarını çözmek,
- Kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı gündüzlü ve yatılı ortaöğretim kurumlarına devam edecek çocukları koordinasyon ve

değerlendirme (Değişik: 31/07/2009-27305 RG/3 Md) komisyonu üyeleri ile birlikte belirlemek,

- Çeşitli nedenlerle kuruluştan ayrılacak çocuğu, sosyal servis elemanları ile işbirliği yaparak, yeni yaşantısına hazırlamak,
- Hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesinde ve uygulanmasında görev almak,
- Yıllık çalışma programlarına uygun olarak aylık çalışma programını hazırlayıp müdürün onayından sonra uygulayarak, uygulama sonuçlarını aylık rapor halinde sosyal servise ve idareye vermek,
- Kuruluşun amacına uygun konulardaki araştırma ve incelemelere yardımcı olmak,
- Yaptıkları günlük çalışmalarını, müdür tarafından tasdik edilmiş olan bir deftere yazarak imzalamak ve her türlü denetimde gösterilmek üzere saklamak. Grup sorumluları sosyal servis ve müdüre karşı sorumludur (<http://www.shcek.gov.tr/> Resmi gazete 23576 erişim:21.02.2010).

Aynı yönetmelikte grup sorumlularının görevleri incelendiğinde, çocukların özbakım becerileri kazanmalarında, çocuğun okul, meslek, sosyal etkinlik alanlarında yönlendirilmesine ve onlara rehberlik edilmesine kadar geniş bir sorumluluk alanını kapsadığı görülmektedir. Grup sorumlularının yukarıda belirtilen sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için sürekli iletişim içerisinde buldukları çocukların duygularını anlayabilmeleri adına empati becerisine sahip olmaları çok önemlidir. Kurumlarda çalışan personelin çocuklara yönelik olumsuz tutum ve davranışları kurum çocuklarının gelişimlerini olumsuz etkileyerek fiziksel ve duygusal gelişimlerini engellenmesine neden olmaktadır. Personelin kurumlardaki çocuk ve gençleri anlayabilmesinde empatik tutum ve beceriler önemlidir (Williamson, 2003). Empati önemli sosyal bilişsel bir beceridir. Empati terimi ilk kez estetik bilimi kapsamında 19. yüzyılın başında ortaya atılmıştır. Empati hem affektif (Eisenberg, 1987; Chakrabarti, 2006) bir süreç olarak, hem de bilişsel (Davis, 1983; Baron-Cohen, 2004) bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Literatürde empatinin tanımları incelendiğinde, bireyin kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini doğal biçimde anlaması, bireyin duygu, düşünce ve isteklerini paylaşması yani bir eş duyum yaşanması olarak (Pek ve ark. 2001); bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi süreci olarak (Dökmen 2005); karşımızdakinin duygu, düşünce ve kaygılarını anlayabilme, onun hissedebildiği gibi hissedebilme ve başkalarını anlama kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Eisenberg ve Fabes 1999; Decety ve Jackson 2004).

Levenson ve Ruef (1992), empatinin üç özelliği olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar; bir kişinin hislerini bilme, bir başkasının hissettiğini hissetme, bir başkasının üzüntüsüne merhametli bir şekilde cevap verebilmedir. Empati sadece kendisiyle empati kurulana yararı olan bir etkinlik değildir. Empati, empati kuran kişi için de önemlidir. Empatik eğilim ve becerileri yüksek olan insanlar çevreleriyle daha az çatışma yaşar ve daha çok sevilir ve aranılırlar (Dökmen, 2000).

Kaplan ve Öz (1998)'e göre, empatinin sosyal yapı, moral değerlere uyum ve yardımseverlikle olumlu yönde, anksiyete, depresyon, suçluluk ve çocuk istismarı ile olumsuz yönde ilişkili olduğu ve yardım edici davranış ile, empati ve sosyal sorumluluk arasında ilişki olduğundan bahsedilmektedir (Akt; Ay, 2006).

Yılmaz ve Akyel (2008), beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği araştırmalarında beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim puanlarının iyi düzeyde olduğu ve incelenen değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf, yaş, sporla uğraşma düzeyi) farklılaşmadığını tespit etmişlerdir.

Ay (2006) yaptığı araştırmada, lisans eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin empati beceri düzeyine etkisini araştırmış, sınıf düzeyiyle empati arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ancak, okul başarıları ile empati beceri puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu belirlemiştir. Yapılan araştırmalarda göstermektedir ki empatik eğilim gerek insan ilişkilerinde gerekse öğretmen öğrenci iletişimindeki olumlu etkisi toplumsal uyumu hızlandırırken sorunların çözümünde de bireylere katkı sağlayabilir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Empati becerisi, bireyin gelişim sürecinde başkasının rolünü alabilmeye ilişkin deneyimleriyle ve hayatındaki önemli kişilerin model alınması yoluyla gelişir. Yani empatik anlayış, başkasının rolünü alabilme becerisinin gelişimi ile doğru orantılıdır. Bir başkasının rolüne girerek empati kuran kişi, yaşadığı bu deneyim sayesinde kendisini de tanımış ve farkındalığını artırmış olmaktadır. Kendisini tanıyan ve farkındalığı artan birey, mevcut durumu sezgi yoluyla kolayca kavrar ve uyum sağlaması kolaylaşır (Öz, 1998, akt, Cevahir ve ark, 2007).

Grup sorumlusu öğretmenlerin, çocukların ve gençlerin, gelişim alanlarını, bu alanların özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını, yeteneklerini, çevre şartlarını, gelişim durumunu bilmesi, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayacaktır (Kandır, 1999).

Empati becerisine sahip olan kurum çalışanları, çocuk ve gençlerinin özel dünyasına girerek onları daha iyi anlayabilir ve onlara yardımcı olabilirler. Empatinin bu özelliği çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çocuk ve gençlerle kurulacak ilişkilerde olumlu bir etkiye neden olabilecektir. Kurumda çalışan personel çocuk ve gençlerin içinde bulunduğu durumu, kendisini onların yerine koyarak anlayabilir. Çocuğun yüz ifadesine, konuşma tarzına, sözlerinin içeriğine, fiziksel görünüşüne ve beden hareketlerine dikkat eden ve onun yerindeymişçesine onun ne hissettiğini ona aktaran personel empatik davranabilmektedir.

Wilson ve Kneisl (1988), empatik anlayış olmadan kişilerin duygusal dünyalarına girmenin mümkün olamayacağını ve gerçek anlamda bir yardım yapılamayacağını belirtmektedirler. Bu açıdan grup sorumlusu öğretmenlerin empati becerilerinin olması, var olan becerilerinin ise desteklenmesi önemli olduğu düşünülmektedir.

Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin empatik tutumları, kurumlarda kalan çocuk ve gençlerin psikolojik gereksinimlerinin karşılamasında kritik bir öneme sahiptir. Kurumda kalan çocuk ve gençlerin model alacakları kendi duygusal ihtiyaçlarını karşılayacak birincil kişiler kurum çalışanlarıdır. Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin empatik eğilim düzeylerinin çocuk ve gençler üzerindeki etkileri göz önüne alındığında bu araştırma konusu daha da önem kazanmaktadır.

SHÇEK bağlı çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarında görevli grup sorumlularının empati düzeylerinin belirlenerek bazı değişkenlere göre incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

3. ANALİTİK ÇALIŞMA (ANALYTICAL STUDY)

Bu araştırma survey modelinde yapılmış bir araştırmadır.

3.1. Evren ve Örneklem (Population and Sampling)

Araştırmanın evrenini, 2010 yılında Balıkesir ili SHÇEK bağlı çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında görev yapan 20 grup sorumlusu oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşılmış olup örnekleme gidilmemiştir.

3.2. Veri Toplama Araçları (Data Collection Instruments)

- **Empati ölçeği:** 2004 yılında Baron-Cohen ve diğerleri tarafından geliştirilmiş, Bora ve Baysan tarafından geçerlik güvenilirlik çalışması yapılarak 2009 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Empati ölçeği, toplam 60 maddeden oluşmakta olup, bu maddelerin 40'ı empatiyi ölçmeye yönelik; (1, 4, 6, 8, 10-12, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 25-29, 32, 34-39, 41-44, 46, 48-50, 52, 54, 55, 57-60) ve 20'si de kişinin testin amacına odaklanmasına engel olmaya yönelik olarak hazırlanmış çeldirici maddelerden oluşmaktadır. Test cevaplanırken sorular, iki uçta "kesinlikle katılıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" yanıtları olan 4 seçenek arasında işaretlenmektedir. Ölçekten alınabilen toplam puan "0" ile "80" arasında değişmektedir. Maddelerin bir kısmında "kesinlikle katılıyorum" bazılarında ise "kesinlikle katılmıyorum" empatik bir yanıtı işaret etmektedir. EÖ'nin iç tutarlılığı $\alpha = 0.84$ bulunmuştur. Cronbach alfa katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur.
- **Kişisel Bilgi Formu:** Empati ve empatik eğilim ile ilgili literatür taraması ve uzman görüşleri alınarak oluşturulmuştur. "Kişisel Bilgi Formu" araştırmanın bağımsız değişkeni olan ve çocuk yuvaları, yetiştirme yurtlarında çalışan personelin empatik eğilim düzeylerini etkileyebilecek olan kurum çalışanlarının çalıştıkları kurum, cinsiyet, mesleki kıdemi, eğitim durumu, branşı, kurumda çalışma süresi, grup sorumluluğu süresi, sorumlu olduğu gruptaki çocuk sayısı gibi özellikleri saptamak amacıyla kullanılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel olarak betimsel istatistikler (frekans ve yüzde), Kruskal Wallis-H Testi ve Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Araştırmada elde edilen verilerin analizleri yapıldıktan sonra ortaya çıkan bulgular aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin demografik özellikleri
(Table 2. Demographic characteristics of teachers)

Kurum Dağılımı	F	%
M. Yırcalı Çocuk Yuvası (0-6 Yaş)	4	20
Ayten Burhan Erdayı Sevgi evleri Ytşt.Yurdu (13-18)	5	25
Fatma Aliye Kasapoğlu Kız ytşt. Yurdu (13-18)	6	30
Bandırma Çocuk Yuvası (7-12)	3	15
Ayvalı Alibey Çocuk Yuvası (7-12)	2	10
Toplam	20	100
Cinsiyet		
Bayan	6	30
Erkek	14	70
Toplam	20	100
Mesleki Kıdem		
6-10 Yıl	5	25
16-20 Yıl	5	25
21 ve Üzeri	10	50
Toplam	20	100
Mezun Olunan Okul		
Lise	2	10
Ön lisans	1	5
Lisans	14	70
Diğer	3	15
Toplam	20	100
Branş		
Fizik	2	10
Matematik	2	10
Edebiyat	2	10
Türkçe	1	5
Y.dil	2	10
Din Kültürü Ahlak Bilgisi	3	15
Tarih öğretmenliği	1	5
Sınıf Öğr.	2	10
Diğer (Teknik Eğitim)	3	15
Fen bilgisi	1	5
Okul öncesi	1	5
Toplam	20	100
Kurumda Çalışma Süresi		
6-10 yıl	10	50
16-20 yıl	10	50
Toplam	20	100
Grup Sorumluluğu Süresi		
6-10 yıl	10	50
16-20 yıl	10	50
Toplam	20	100
Gruptaki Çocuk Sayısı		
1-10	10	50
11-20	10	50
Toplam	20	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan grup sorumlusu öğretmenlerin Balıkesir ili SHÇEK bağlı çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarındaki dağılımı görülmektedir. Yetiştirme yurtları sayı (n=2) olarak çocuk yuvalarından (n=3) az olmalarına karşılık, görev yapan grup sorumlusu sayısı yuvalara göre daha fazladır (%55). Grup sorumlularının cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında bayan öğretmenlerin %30 iken erkek öğretmenlerin %70 olduğu görülmektedir. Mesleki kıdem açısından bakıldığında ise, %50'sinin 21 yıl ve üzerinde kıdeme sahip oldukları ayrıca mezun olunan okul yönünden incelendiğinde %70'inin lisans mezunu olduğu, öğretmenlik branşları açısından bakıldığında ise, %15'inin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni, %15'inde teknik lise öğretmeni olduğu, fizik, matematik, edebiyat ve sınıf öğretmenlerinin de %10 dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin grup sorumluluk sürelerine bakıldığında %50'sinin 6-10 yıl, %50'sinin de 16-20 yıl olduğu, sorumlulukları altındaki gruplardaki öğrenci sayıları açısından ise %50'sinin 1-10 olduğu %50'sininde 11-20 olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Grup sorumlusu öğretmenlerin toplam empati puanlarının cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları
(Table 3. Mann Whitney U results among empathy scores by gender)

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	6	13,08	78,50	26,5	,200
Erkek	14	9,39	131,50		

Grup sorumlusu öğretmenlerin empati ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, grup sorumlularının toplam empati puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (U=26,5 p>0,05). Yani, grup sorumlularının cinsiyet değişkenine göre toplam empati puanları değiştiği görülmüş, bayanların toplam empati puanları erkeklerin toplam empati puanlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 4. Grup sorumlusu öğretmenlerin toplam empati puanlarının grup sorumluluk süresine göre Mann Whitney U Testi sonuçları
Table 4. Mann Whitney U results among empathy scores by duration of group responsibility

Grup Sorumluluk süresi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
6-10 yıl	10	8,25	82,50	27,5	,088
16-20 yıl	10	12,75	127,50		

Grup sorumlusu öğretmenlerin empati ölçeğinden aldıkları puanların grup sorumluluk süresi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, grup sorumlularının toplam empati puanları ile grup sorumluluk süresi değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (U=27,5 p>0,05). Grup sorumlularının grup sorumluluk süresi değişkenine göre toplam empati puanları değişmekte, 16-20 yıldır grup sorumluluğu yapan öğretmenlerin toplam empati puanları, 6-10 yıldır grup sorumluluğu yapan öğretmenlerin toplam empati puanlarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 5. Grup sorumlusu öğretmenlerin toplam empati puanlarının gruplarındaki çocuk sayısına göre Mann Whitney U Testi sonuçları
(Table 5. Mann Whitney U results among empathy scores by number of children)

Gruptaki Çocuk sayısı	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
1-10 yıl	10	10,20	102,00	6	,020
11-20 yıl	10	10,30	108,00		

Grup sorumlusu öğretmenlerin toplam empati puanlarının gruplarındaki çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren Mann Whitney U testi sonucunda grup sorumlusu öğretmenlerin toplam empati puanlarının sorumlu oldukları gruplarındaki öğrenci sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır (U=6 p< 0,05).

Tablo 6. Grup sorumlusu öğretmenlerin empati puanlarının mesleki kıdemlerine göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları
(Table 6. Kruskal Wallis-H Test results among empathy scores by seniority)

Mesleki Kıdem	N	Sıra Toplamı	X ²	SD	P
6-10 yıl	5	8,00	1,703	2	,427
16-20 yıl	5	9,80			
21 ve üzeri	10	12,10			
Toplam	20				

Grup sorumlusu öğretmenlerin empati puanlarının mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda grup sorumlularının empati puanları ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre Grup sorumlularının mesleki kıdemlerinin arttıkça empati puanlarının da arttığı anlaşılmaktadır.

5. TARTIŞMA (DISCUSSIONS)

Bu çalışmada yapılan istatistiksel analizler doğrultusunda, çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarında toplam 20 öğretmen grup sorumlusu olarak görev yapmaktadır. Bu öğretmenler kurumda göreve başladıklarından itibaren grup sorumlusu olarak görev almaktadır. Bu öğretmenlerin %50'si 20 yılın üstünde kıdeme sahiptir. Ayrıca ortaöğretim ilköğretim ve okulöncesi olmak üzere her branştan öğretmen görev yapmaktadır. Gruplarda ortalama 10 çocuk bulunmaktadır. Sadece çocuk yuvasında lise mezunu grup sorumluları (çocuk gelişimi) görev alırken yetiştirme yurtlarındakilerin hepsi en az önlisans mezunudur. Yetiştirme yurtları ve çocuk yuvalarındaki grup sorumlusu öğretmenlerin %70'i erkektir. Grup sorumlusu öğretmenlerin tamamı empati ile ilgili herhangi bir hizmet içi programa katılmamışlardır. İlk olarak bu kurumlarda göreve başlayanlar ya da okullardan bu kurumlara geçen öğretmenlerin tamamı kurumsal anlamda hiçbir eğitim programına da katılmamışlardır. Araştırmalar, kurumlarda çalışan personelin kurumda kalan çocuk ve gençlerin gelişim özellikleri hakkında fazla bilgi sahibi olmadıkları bu yüzden de çocuk ve gençlerin karşılaştıkları duygusal sorunları fark etmekte sorunlar yaşadıklarını göstermektedir (Kluyeva ve Kozlov, 2004: 59; Dee, 2004; Aslan, 1997:93; Levin ve Haines, 2007: 229; Schweitzer ve ark., 2006: 10; Mena, 2004: 3).

Grup sorumlusu öğretmenlerin empati ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Kadınların erkeklere göre psikolojik ve sosyal yönden ilişkilerinde

daha duyarlı oldukları, karşısındaki kişilerin neler düşünüp hissettiklerini anlamaya ilişkin daha çok istekli oldukları ve kendi duygularını daha çok dışa vurdukları bilinmektedir (Atli, 2008). Sosyalleşme süreci içerisinde toplumun bireylere sunduğu kalıplara uygun olarak duygusal, anlayışlı, duygularını rahatça ifade eden tepki çeşitleri kız çocukları için desteklenirken, duygularını ifade etmeyen, güçlü ve bağımsız tepki çeşitleri ise erkek çocuklarda özendirilmektedir. Sosyalleşme gerçekleri göz önüne alındığında kadınların empatik eğilim düzeylerinin erkeklerin empatik eğilim düzeylerinden daha yüksek çıkması beklenen bir sonuç olmakla birlikte bu bulgu benzer değişken üzerinde yapılan bazı araştırma bulgularıyla da tutarlılık göstermektedir (Oner, 2001; Cimer, 1998; Ceyhan, 1993; Yıldırım, 2001; Wied, 2007; Rehber, 2007; Hojat, 2002; Gunaydın, 1999; Gini, 2007; Aydın, 1999; Duru, 2002; Cowan, 2003; Barr, 2007; Guldağ, 2007).

Grup sorumlusu öğretmenlerin empati ölçeğinden aldıkları puanların grup sorumluluk süresi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, grup sorumlularının toplam empati puanları ile grup sorumluluk süresi değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. ($U=27,5$ $p<0,05$). Bu durum meslekte çalışma süresinin deneyimle doğru orantılı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, iş yaşamında ilerleyen yıllarla beraber deneyim kazanıldığı düşünülerek bunun empatik eğilim düzeyini arttırdığı söylenilebilir. Bu konudaki araştırmalarda benzer sonuçlara da ulaşıldığı görülmektedir. Taşdemir'in (1999), yapmış olduğu araştırmada; buldukları kurumda uzun süredir çalışan hemşirelerin empatik eğilim düzeyinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Pişmişoğlu (1997) hemşirelerin empatik düzeyleri üzerine yapmış olduğu araştırmada 6 yıldan az çalışan hemşirelerin 10 yıldan fazla çalışan hemşirelerin empatik eğilim düzeylerinden düşük olduğunu bulmuştur. Bu bulgular araştırma sonuçlarını desteklemekte birlikte ilgili araştırmaların güncel olmayışı mevcut araştırmayı alana olan katkısı yönüyle de önemli kılmaktadır.

Kırk yıl önceki bir çalışmada Arnaz (1972), kurumlarda çok fazla sayıda çocuk bulunması nedeniyle bir grup sorumlusuna en iyi şartlarda sekiz-on çocuk düştüğünü, koşulları daha yetersiz olan yuvalarda bu sayının 20'nin üzerine çıktığını belirtmektedir. Bu şartlar altında annelik görevi yapan bakıcılar ve grubun sorumlusu olan öğretmenlerin çocuklarla içten ve gerektiği gibi ilgilenememesine sebep olmaktadır. Ayrıca; çocuğun kendine bakan kişiye karşı giriştiği duygusal ilişki kurma girişimi bu şartlardan dolayı güçleştiğini vurgulamaktadır (Akt., Aydın, 1997:4). Kurumların bu günkü durumuna bakıldığında her grup sorumlusunun grubunun ortalama 10-12 kişiden oluşuyor olması bu sayının ise kurumsal yapılanmada yeterli görülmesi grup sorumlusu öğretmenlerin toplam empati puanlarının gruplarındaki çocuk sayısına göre farklılık göstermemesinin nedenini açıklamaktadır.

Bu çalışmada Grup sorumlularının mesleki kıdemleri arttıkça empati puanlarının da arttığı saptanmıştır Grup sorumlularının mesleki kıdemleri ile SHÇEK çalışma sürelerinin örtüştüğü de dikkate alındığında kurumlarda uzun süredir çalışan personelin kurumsal işleyişi, kurumun şartlarını, kurumda kalan çocuk ve gençlerin bedensel, zihinsel, duygusal gelişimleri ve sosyalleşmelerine ilişkin deneyimlerinin empati puanlarına yansıdığı düşünülebilir.

6. ÖNERİLER (RE COMMENDATIONS)

Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında kalan çocuklar için personelin tutum ve davranışları çok kritik bir öneme sahiptir. Grup sorumlularının kurumlarda kalan çocuk ve gençlerin gelişimsel ve psikolojik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalarının sağlanması,

çocuk ve gençlere daha anlayışlı ve sabırlı yaklaşımına önemli katkılar sağlayabilir. Bunun için grup sorumlularının empatik eğilim düzeylerini arttırıcı, geliştirici grup çalışmaları yapılabilir, etkili iletişim yolları öğretilir. Çocuk ve gençlerin yetiştirilmesinden birinci dereceden sorumlu olan grup sorumlularına empatik anlayışın önemi kavratılabilir.

Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında grup sorumlusu personelin empatik eğilim düzeylerini arttıracak, etmenlerin belirlenmesine yönelik bilimsel araştırmalar yapılarak, bunun sonucunda empatik beceri eğitimi verilebilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Aslan, B., (1997). Kurum Bakımında Bulunan Korunmaya Muhtaç Çocukların Davranış Sorunları (Adana İlinde Bir Araştırma) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
2. Ay, F., (2006). lisans eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin empati beceri düzeyine etkisinin belirlenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 22 (1),95-105.
3. Atli, A., (2008). Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarında Çalışan Personelin Empatik Eğilim Düzeylerinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
4. Aydın, Ö.F., (1997). Başbakanlık Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda Bulunan 5-6 Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Dil Eğitim Programının Dil Gelişimine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
5. Baron, C.S. and Wheelwright, S., (2004). The empathy quotient: an investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning autism and normal sex differences, J Autism Dev Disord; 34, 163-175.
6. Blair, R.J.R., (2005). Responding the emotions of the others: dissociating the forms of the empathy through the study of typical and psychiatric populations, Consciousness and Cognition, 14, 698-718.
7. Bora, E., Gokcen, S., and Veznedaroglu, B., (2008).Empathic abilities in people with schizophrenia. Psychiatry Res; 160: 23-29.
8. Chakrabarti, B. and Baron, C.S., (2006). Empathizing: neurocognitive developmental mechanisms and individual differences. Progress Brain Res;156: 403-417.
9. Davis, M.H., (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. J Pers Soc Psychol; 44: 113-126.
10. Davis, M.H.A., (1996). Multidimensional approach to individual differences in empathy. JSAS: catalog of Selected Documents in Psychology; 10: 85
11. Decety, J. and Jackson, P.L., (2004). The functional architecture of human empathy. Behavioral and Cognitive Neuroscience Reviews, 3, 71-100.
12. Dee, D., (2004). Transforming Orphanage Care: A Case Example in Zimbabwe, Child & Youth Care Forum, 33(3), 231-235.
13. Dökmen, Ü., (2000), İletişim Çatışmaları ve Empati, Sis. Yay, 14. baskı. s.135-202, İstanbul .
14. Dziobek, I., Rogers, K., Fleck, S., Bahnemann, M., Heekeren, H.R., Wolf, O.T., and Convit, A., (2008). Dissociation of cognitive and emotional empathy in adults with Asperger syndrome using the Multifaceted Empathy Test (MET). J Autism Dev Disord; 38: 464-473.

15. Eisenberg, N. and Miller, P.A., (1987). Empathy and prosocial behaviour. *Psychol Bull*; 101.91.
16. Kandır, A., (1999). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Etkinliklerin Planlanması, Gazi Üniversitesi Anaokulu-Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. Ya-Pa Yayın Pazarlama. İstanbul.
17. Kluyeva, N. and Kozlov, V., (2004). The Social and Psychological Adaptation of the Children of Yugoslav Orphanages, Yugoslav Regional Charitable Organization (Year book) Friends of Russian Orphans.
18. Levenson, R.W. and Ruef, A.M., (1992). Empathy: A physiological substrate. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(2), 234-246.
19. Levin, K. and Haines, S., (2007). Opportunities for the Development of Communicative Competence for Children in an Orphanage in South Africa, *Child Care in Practice*, 13(3): 221-236.
20. Mena, J.G., (2004). What Can A Orphanage Teach Us Lessons From Budapest, *Young Children on the Web*, September.
21. Montag, C., Heinz, A., Kunz, D., and Gallinat, J., (2007). Self-reported empathic abilities in schizophrenia. *Schizophr Res*; 92:85-89.
22. Pek, H., Kuçuoğlu, S., Yıldırım, Z. ve Çınar, N., (2001). Çocuklara bakım veren hemşirelerin empatik becerileri, *Hemşirelik Formu Dergisi*, 4(4-5), Temmuz- Ekim, 37- 41.
23. Pismoşoğlu, E., (1997). Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Empati Düzeylerinin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
24. Rankin, K.P., Kramer, J., and Miller, B.L., (2005). Patterns of cognitive and emotional empathy in front temporal lobar degeneration. *Cog. Behav. Neurol*; 18: 28-36.
25. Schweitzer, R., Walsh, K., Fraser, J., and Fare, A., (2006). Psychological Adjustment and Caregiver Attributes in Children Referred to Contact House, *Institute of Health and Biomedical Innovation*.
26. SHÇEK, (2009) T.C. Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü 2010-2014 Strateji Planı. Ankara.
27. SHÇEK, Çocuk Yuvaları Yönetmeliği (Değişiklik) Tarih: 07.01.1999 Sayı: 23576 R.G. ([http://www.shcek.gov.tr/shcek-cocuk-yuvalari-yonetmeliği-\(-değişiklik.aspx\)](http://www.shcek.gov.tr/shcek-cocuk-yuvalari-yonetmeliği-(-değişiklik.aspx)))
28. Taşdemir, G., (1999). Ege Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Empatik Eğilim ve İş Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
29. Yılmaz, İ. ve Akyel, Y., (2008). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 9, Sayı 3.
30. Wilson, H.S. and Kneisl, C.R., (1988) *Psychiatric Nursing*. Third ed. California, Addison-Wesley Publishing Company.
31. Williamson, J., (2003). A Family is for a Lifetime, a Discussion of the need for Family Care for Children impacted by Hiv/Aids, The Synergy Project TV Global Health and Development Strategies, A Division of Social & Scientific Systems, Inc.